

Moterų GYVENIMAS

Redeguoją ST. SEMENIENE, 3321 S. Halsted St., Chicago 8, Ill., Tel. Cliffside 4-5665; VI 7-0618

MOTERIS STEIGIA MADONŲ MUZĖJŲ BRAZILIJŲ

Pasikalbėjimas su rašytoju Petru Babicku

ZUZANA JUSKEVICIENĖ, Chicago, Ill.

— Jūsų trumpa autobiografija?

— Gimiau prieš tris dešimtis metų. Gyvenu tarp laimės ir bėdos, ir labai nenoriu mirti.

— Gal galėtum trumpai papasakoti, kaip atsirado Brazilijos valstybė?

— Kraštą, kurį šiandien visas pasaulis pažįsta kaip Braziliją, surado 1500 metais kapitonas Pedro Alvares Cabral, portugalų jūrininkas. Aišku, pradėjo tas milžiniškas kraštas, kuris, beje, buvo pavadintas Terra de Santa Cruz (Švento Kryžiaus žemė) buvo paprasta Portugalijos kolonija, nes be gražių papugų ir melnių indėnų, atradėjai nieko ypatingo ten nerado. Tačiau vėliau patyrė, kad krašte auga ypatingas medis, kurio sultys dažo audinius purpuru, pradėjo jieskoti įvairių kitų turtų. (Nuo tų užgnies spalvos (-braz-) dažų ir kilo naujas Brazilijos vardas.

Dėl randamų turtų ir žemės prasidėjo kruvinos kovos tarp portugalų, anglų, olandų, prancūzų, o be to, dar su indėnais, kurie, pamatę, kas per žmonės yra baltieji, pradėjo jiems atsiųgti už jų daromas skriaudas nuolatiniu karu. Be surastų deimantų, aukso ir kitų turtų, Brazilija pradėjo greit garsėti kava, cukrinėmis švendrėmis, kakava, ananasais ir kitais atogrąžų vaisiais. Turtais naudotis reikėjo darbininkų rankų, o jų nebuvo, nes indėnai baltiesiems nedirbo ir šiandien nedirba. Tada ėmė gąbinti vergus iš Afrikos, kurių praktiką ir yra sukurtas Brazilijos ūkis. Po Napoleono karų 1822 m. Brazilija atsiskyrė nuo Portugalijos ir pasidarė nepriklausoma imperija. Po revoliucijos 1889 m. buvo paskelbta Jungtinių Valstijų respublika, kuriuoje dabar gyvena daugiau kaip 70 milijonų žmonių, o galėtų laisvai tilpti vienas milijardas. Dabartinis prezidentas yra Juscelino Kubitschek.

— Kaip atrodo Brazilijos gamta?

— Tokiam milžiniškame krašte kiek didesniame nei JAV, aišku, labai įvairi ir gamta. Tačiau Braziliją visi įsivaizduoja, kaip atogrąžinių miškų bei džiunglių šalį. Iš dalies tai teisinga, nes visas Amazonės upės baseinas yra neįėjusi miškai. Visur kitur yra nemaža kalnų, siekiančių kartais net ligi trijų kilometrų aukštumo. Pietuose nuo Rio de Janeiro yra labiausiai kūrų ryšinis Sao Paulo miestas, kuriame sukoncentruota veikia 80% visos Brazilijos pramonės; ten kaip tik miškų maža. Matto Grosso valstybėje, gana tuščioje gyventojų požiūriu, nors, kaip vardas rodo, yra girios, bet jos ne džiungliškos. Apskritai, Brazilijoje lietuvių gamtoj gali pamatyti visus augalus, kuriuos jis matė Lietuvoje trobų ar dvarų rūmų vazonuose, tačiau nepamatys lietuviškų medžių: nei beržo, nei liepos, nei ąžuolo, nei kitų... Ryškiausias Brazilijos medis yra palmė, kurių yra devynios galybės įvairiausių rūšių. Be galo daug įvairių žydinčių medžių. Nuo lapkričio ligi balandžio, kad Brazilijoje būva didžiausi karščiai — veikia visas kraštas atrodo žiedų sodu, sklidinu margaspalvių paukščių, kurių yra per 1000 įvairiausių rūšių, pradedant nuo nykštuko kolibro, baigiant didžiuliu ereliu. Tačiau yra vietų, kur ištiesa pusmetį medžiai stovi, kaip negyvi. Tai sertonuose. Keista tada keblauti medžių pliki, o karštie

inteligentiška ir graži. Ypatingi yra Brazilijoje ir rasiniai santykiai. Brazilijoje nėra jokios neapykantos kitų spalvų žmonėms: afrikiečiams, japonams, indėnams etc. Jums, turbūt, keista bus girdėti, kad Brazilijoje nori mąstyti šventę: Juodojo Motinos Dieną — pagarbai tų kuklių moterų-afrikiečių, kurios išpenėjo savo krūtini daugumą dabartinio Brazilijos intelektualų ir valdžios žmonių dar būdamos vergės. Vergia panaikinta Brazilijoje tik 1888 metais, karalienės regentės Izabelės įstatymu: Lex Aurea.

— Ar yra pasireiškusių moterų Brazilijos politiniame gyvenime?

— Ypatingo moterų pasireiškimo politikoj Brazilijoje neteko pastebėti. Parlamente ir Atstovų Rūmuose esančios moterys užima kartais komisijoje atsakingas vietas ir energiskumu niekuo nesiskiria nuo vyrų.

— Koks moters vaidmuo šeimoje?

— Labai svarbus. Ji yra namų šeimininkė, lietuviška, ne JAV prasme. Ant jos pečių gulia ypatingai sunkus uždavinys — namų biudžeto subalansavimas. Taip kalbėdamas turi galvoj, žinoma, ne augstos visuomenės moteris, kurioms nieko netrūksta, bet kurių tėra tik 20 iš 100.

Uždarbiai palyginti su JAV, yra maži. Seimos — gausios. An rėdyti, pavalgydinti šeimą vyro uždarbio niekada nepakanka. Todėl dažnai moterys, apsiėmusios, atlieka kitus darbus už kuklų atlyginimą: skalbia, siuva, patarnauja turtingesnių namuose etc. Kartais rytais, važiuodamas į Rio de Janeiro į darbą, matau dešimtis moterų su didžiuliais skalbinių ryšuliais, keliaujančių į miestą, ir taip kasdien. Seimos vaikai, po pamokų, taip pat kur nors uždarbiauja: nešioja gatvėmis įvairius saldinius, juos pardavinėdami, sekmadieniais miestelių gatvės pilnos batų valytojų (toks jau paprotys Brazilijoje, kad ir kažkada maža pinigų kišenėje, batai ir plaukai turi žvilgti). Moterys labai religingos. Dalyvauja bažnytinėse organizacijose, rengiamose šventėse, procesijose, na, ir gausiai dalyvauja karnavale, be kurio, turbūt, nebūtų lengva pakelti visų metų sunkumus. Turtinguose namuose yra visada keletas tarnenų, kaip gerai feodaliniais laikais. Net valdininkai išlaiko tarnaitę auklę, virėją. Darbininkų Brazilijoje visada yra daug, o

darbo maža. Beje, nelengva Brazilijoje jaunom mergaitėm. Tėvų globa jas lydi ligi vestuvių. Įsimylėjimas nėra joks dokumentas nuvesti mergaitę į kino teatrą. Jaunuolis, noris pasikalbėti su savo širdies išrinktąja, turi su ja kalbėtis prie tvorelės: kol nebus oficialiu jaunikiu pripažintas, niekad neįeis į namus. Visus pokalbius seka motina ar sesuo. Kaimynai brazilai stebis, kad ir lietuvių namus eina kas nori ir kada nori. Kai supranta mūsų papročius, pripažįsta, kad jie geresni, bet nesistengia savųjų iš amžių paveldėtų, pa-keisti.

— Kaip pasireiškia lietuvių moterų Brazilijoje savo veikla?

— Kalbant apie lietuvių moterų Brazilijoje, labai tinka prisiminti romėnų posakį: Non multa, sed multum. Turime, palyginus, nemaug moterų kultūros darbą dirbančių, tačiau pasiekta ir dar siekiama didelių laimėjimų. Nekalbėsiu apie lietuvių ūkininkes, kurių Brazilijoje, palyginti, yra labai nedaug. Pirmąja lietuvių, gyvenančių Sao Paulo mieste, kuriame yra per 20.000 lietuvių, čia yra augintoji mokykla, motinos Aloyzos bei mot. Julijos vadovybė. Čia skina laurus savo prasminga kūryba darbščioji dailininkė Vl. Stančikaitė-Abraitienė, rašytoja Karolė Pažeraitė, poetė Vinskaitienė bei didžioji liaudies dainių menininkė Marija Remienienė, kuri ne tik mieliai dalyvauja savo gražiausiai atliktais audiniais bendrose lietuvių parodose, bet ir pati atskirai jas sėkmingai su rengia. Įžymios visuomenės veikėjos, k. a. Antanaitienė, Mošinskienė, Valavičienė, Tarasavičienė, Boguslauskienė, Ambrazevičienė ir eilė kitų, kurių vardų dabar neįstengiu atminti, visada nuširdžiai tartininkauja kiekvienam kult. parengimui. Brazilijos lietuvių moters vardas, taip pat kaip ir lietuvių vyrų, yra labai augstas, tai įtaka dar iš Lietuvos atsivežtų dorybių ir nuolatinio polinkio į tobulėjimą, svetūr atsidūrus. Užimtu daug vietos įvardyti bent ryškesnes Brazilijos lietuvių moters, pasireiškusias visuomenės gyvenime teigiamai, ar išauklėjusias dorais lietuvių savo vaikais.

Rio de Janeiro, Brazilijos sostinė, kur tėra saujelė lietuvių (apie 250 asmenų), turime dr. Sofiją Savonorienę bei Anelę Dukauskienę, nenulistamą visų patirtinių darbų rėmėją, išauginusią lietuvių du sūnus (jų vie-

V. Šmaižienė

JEI NENUBUS

Palaido jie mėnuli ir erdves.
Pasaulis taip ir išsižiojo...
Iš ko ans kaltas ar nulieta,
Jis nesuprato, nežinojo.

Lydėjo milijonai jį akių.
Jo garsą gaudė milijonai.
Tik nesijaudino minia vergų,
Kuri išmainius būt jį duonai...

Neįaudino jis kūdikių mažų
Nuo motinų žiauriai atskirti,
Nei seserų Sibiro plotuos,
Kad ten, kaip vergės jos išmirtų.

Tylėjo partizanai išdidžiai,
Vėlėna pridengti šiluose:
Jis neatpiko jų aukos —
Tebėdi priešas jų namuose!

Suprask gi tu, pasauli, nors šiandien,
Kad ne metalas ten lekioja!
Vergų ten ašaros ir kraujas,
Prakeikimu įsai vaitoja.

Suprask, kad ten išniekinto žmogaus,
Tautų išniekintų dejonės...
Ryt čia šėtonas viešpataus,
Jei nenumus laisvieji žmonės!

IŠ MOTERŲ VEIKLOS

★ Lietuvių Kalėdų eglutė viešoje didžiausioje pasaulyje ligoninė. Cook County Medicinos seserų mokyklos patalpose, 1900 W. Polk str., Chicagoje, gruodžio mėn. 12 d. 3 val. p.p. įvyko įspūdingas kalėdinės nuotaukos parengimas — Christmas around the world. Jame savo kraštą atstovauti buvo pakviesta medicinos sesuo ir dainininkė Stasė Klimaitė-Pautienienė. Tartininkaujant kitoms ten dirbančioms lietuvių medicinos seserims, V. Sabalieni ir Elvikienei, eglutė buvo papuosta rankų darbo ornamentais. Žaliame medžio fone ant sienos buvo pakabinatas baltas lietuviškas kryžius, o tarp šakų pastatytos geltonkas lietuviškos (iš B. Jankienės lėlių rinkinio). Viešniukos tautybų tarpe puošnijoje aplinkoje, eglutė darė labai originalų ir jaukų vaizdą.

Ta pačia proga, pasipuošusi tautiniais drabužiais Stasė Pautienienė pirmą kartą prisistatė Cook County medicinos personalui ir svečiams kaip dainininkė. Akomponuojant G. Aleksaškaitė-Mitchel, solistė su giliu nuosirdumu angliskai padainavo J. J. Niles "I wonder as I wander" ir A. Adam "Cantique de Noel". Gausiam susirinkusių iš viso plataus pasaulio svečių būriui lietuvių pasirodymas padarė didelį įspūdį.

Po programos ten pat solistė išplatino keletą egzempliorių Sesers M. Gracijos "A New Look at Christmas Decorations".

★ A.L.R.K. Moterų sąjungos 46-tos kuopos tradicinis metinis Kalėdų pobūvis įvyko naujosios kuopos pirmininkės Kay Katauskienės namuose, 4238 So. Talman Ave.. Visą maistą vaišėms, pradedant nuo užkandžių ligi pagrindinių karštų patiekalų, suėdė kuopos narės.

Vakaro programai Dolores Daužvardienė, gyv. 8004 S. Lockwood, Oak Lawn, Ill. pademonstravo lietuviškos kalėdinės eglutės ornamentus bei papuošimus. Viešnių tarpe buvo centro išdėdinti Donna Kaminskienė ir Mary Demaitienė, pirmininkė lietuvių senelių šv. Seimos prieigaudos bendradarbių. Dalyvavo taipgi dr. Milda Budrienė.

Naujosios 1958 m. valdybos kitos narės yra sekančios: Helen Gerčienė (Gercius) — vicepirmininkė, Marijona Šrupšienė — finansų sekretorė, Helen Gedutienė (Gedutis) — išdėdinkė, Julie Bloženė (Blozis) — pirmininkė medicinos misijos grupės ir Emily Struck — pirmininkė močiutes globojančio komiteto.

★ Stasė Prapuolenytė, buv. "Moters" redaktorė, Kalėdų šventės atvokė iš Kanados į Springfield, Ill., pasisvečiuoti pas savo gimines. Grįždama žada kelioms dienoms apsisototi Chicagoje — aplankyti draugus bei pažįstamus, kurių ji turi čia apščiui.

★ A. a. Adelė Nainytė, gautomis iš Lietuvos žiniomis, mirė š. m. birželio 13 d. po labai ilgų, net 6 metus užsitęsusių ligos, sulaukusi vos 31 metų. Veilonė buvo duklė Jadvygės (Petrauskaitės) ir dr. Jono Nainių. Ji buvo baigusi Vilniaus universiteto humanitarinio fakulteto anglų ir vokiečių kalb. skyrius. Turėjo gerą stiprų mezosopraną balsą ir, lankydama konservatoriją, studijavo dainavimo meną, bet liga ją sutrukdė baigti tas studijas. Buvo gliai religinga ir stipraus charakterio optimistė. Turėdama daug artimų draugų, nuo mažų vaikų iki senesnio amžiaus žmonių, ji užmiršdavo savo ligą ir kančias ir sugebėjo teikti šviesų džiaugsmą bei pagūdą. Taip apie ją rašo jos artima draugė, mokytoja S. D., iš Lietuvos, net sukurdamą jos atminimui porą eilėraščių: "Vėlinių žvakutė Adelytei" ir "Adelytei, vietoje gėlių puokštės".

"...Kai noris silpnumui užėjus /dejuoti,
Užtenka gyvai prisiminti Tave.
Mokėjai Tu kančias ir mirčias /jauisti,
Mokėjai Tu mums negalėti sa- /vęs.

Su šypsena viską ėmei iš mūsų,
Ant Tavo širdies dėjom savo naš /tas.
Tave tik šiandieną pradėjau pa- /jausti,
Tu dvasios liepsnelė gyva ir šven- /ta".

Velionė paliko tetas: Chicagoje Oną Krikščiūnienę su šeima ir Kolumbijoje Sofiją Grauziūnienę su vyru bei Emiliją Petrauskaitę. (K. L.)

★ Jubilėjinė "Moteris", nors šį kartą ir pavėluotai, pasiekė Chicago skoningai elegantišką, nauju apdaru, baigiama reikšmingais žodžiais: "Tiesa ir meilė". Numeris gerokai padidintas.

Prieš keletą metų pradėta redaguoti gabios ir žurnalistiniai pajėgos mokslo bitės visuomenininkės, poetės Stasės Prapuolenytės, išvesta plačiais keliais stipri, savistovi, įvairi ir moterims gėdos nedaranti, jungianti visas moteris ir skirta visoms moterims, "Moteris" šiuo numeriu atskleidžia debiutinius puslapius naujųjų vadovų: redaguoja Kanados Lietuvių Katalikų Moterų dr. Jono centro valdyba, gi vyriausia redaktorė Izabelė Matusevičiūtė.

Linkėtina naujosios vadovės tėti ir stiprinti "Moters" stiprią poziciją bei didinti prenumeratorių gretas. Tenebūnie ne vienu lietuviškų namų, kurių neaplinkytų "Moteris", tai mūsų inteligentių moterų pareiga. Sekime L. Gailliusienės pėdomis, kuri viena surinko per 200 prenumeratorių Clevelande.

"Moters" redakcijos bei administracijos adresas: 46 Delaware Ave., Toronto, Ont., Canada. "Moters" atskiras numeris 75 c., metams, gi... vos tik tai pradedant nuo užkandžių ligi pagrindinių karštų patiekalų, suėdė kuopos narės.

Savo mąstyms, seselėms už sakykime gražiausią kalėdinę dovaną — telanko jas visus metus rimta, įdomi, turininga, iliustruota, pilna žinių "Moteris".

70 METŲ ZVAIGZDĖ

Sophie Tucker, kuri pati prisipažįsta sauso mėn. sulaukianti 70 metų amžiaus (registracijos knygos rodo 74!) yra viena stebuklių teatro gyvenime. Ji lengvai skinasi laurus ir nukonkuruoja artistas 40 metų už ją jaunesnius, kas liečia programos atlikimo lygį, entuziazmą ir garderobą. Užklausta, ar ji nemananti tokiam amžiui išeiti į pensiją, nustemba: "Ką? Tik senai žmonės turi pasitraukti. Aš esu užimta ligi 1960 metų New Yorke, Las Vegas ir kitur". Ji su didžiausiu pasisekimu dainavo Chez Paree, Chicagoje, Ill. Teatralų tarpe ji yra žinoma kaip "last of the red hot mamas". Gi kritikai ją laiko pirmąja, paskutinąja ir vienintele tolia aktore!

Lietuvių apdovanoja našlaičius

Kalėdines dovanas neturtingiems vaikams dalina lietuviškos Elena Janienė (kairėje) ir Eleonora Vilčienė, sodalėčių klubo narės iš Brighton Parko. (Chicago American klisė)